

AKTUALITA Z VÝBORU ČUS

prof. MUDr. Tomáš Hanuš, DrSc.
předseda České urologické společnosti

Urolog. pro Praxi, 2008; 9(2): 97–98

Předseda a sekretář Výboru ČUS v lednu 2008 při osobním jednání na MZ ČR předali **přílohu č. 1** k materiálu Koncepce urologie ze září 2007. Celá **Koncepce** je uveřejněna na webových stránkách ČUS (www.cus.cz). Na její přípravě se podíleli vedle devíti urologů z lůžkových zařízení také **tři ambulantní urologové, členové SAU**. Názvy jednotlivých kapitol jsou:

1. **Definice oboru**
2. **Cíle a úkoly oboru urologie**
3. **Vymezení činnosti oboru urologie**
4. **Standardy diagnostických a terapeutických postupů v urologii**
5. **Právní předpisy vztahující se k oboru urologie**
6. **Restrukturalizace sítě urologických pracovišť**
7. **Struktura optimální sítě urologických pracovišť**
8. **Spolupráce ambulantních a lůžkových oddělení**
9. **Konziliární a pohotovostní služby**
10. **Odborné řízení oboru**
11. **Systém kontroly kvality poskytované péče**
12. **Srovnání oboru se zahraničím a mezinárodní spolupráce**
13. **Rozvoj a vývojové trendy oboru**
14. **Priority výzkumu a výzkumná pracoviště**
15. **Vzdělávání pracovníků v oboru urologie**
 - KONCEPCE ANDROLOGIE
 - KONCEPCE ONKO-UROLOGIE
 - KONCEPCE DĚTSKÉ UROLOGIE

Z kapitoly 8. o spolupráci ambulantních urologů s urology z lůžkových zařízení vyjímám dvě pasáže:

1. V rámci zachování **rovného postavení** nemocničních ambulantí a smluvních mimo-nemocničních urologických ambulantí je třeba, aby nemocniční ambulance splňovaly stejné podmínky, jaké jsou kladeny na ambulance mimonemocniční, tj. personální, přístrojové a prostorové.
2. Ambulantní urologové mají možnost k udržení teoretických i praktických znalostí podat písemnou žádost vedoucím lékařům lůžkového oddělení za účelem **pracovat na malé úvazky na lůžkových odděleních**, především za účelem provádění specifických diagnostických výkonů a operací, nejspíše formou klinického dne, který je odpovídajícím způsobem pracovní-právně zajištěn.

Příloha č. 1

Příloha č. 1 se týká **Personálního a věcného zabezpečení** urologických ambulantí, lůžkových, JIP, dětských oddělení aj. Zde předkládáme její (též) úplné znění:

Urologická ambulance

1. **Personální zabezpečení.** Lékař se specializovanou způsobilostí v oboru urologie. Všeobecná sestra nebo zdravotnický asistent v pracovním úvazku, který odpovídá alespoň 100 % ordinací doby lékaře. Všeobecná sestra způsobilá k výkonu povolání bez odborného dohledu, pokud je ve zdravotnickém zařízení poskytována návštěvní služba nebo zdravotní péče v době nepřítomnosti lékaře. Všeobecná sestra se specializovanou způsobilostí, pokud je ve zdravotnickém zařízení poskytována specializovaná ošetrovatelská péče (Vyhláška 424/2004 Sb., § 53).
2. **Věcné zabezpečení.** Vybavení požadované Vyhláškou 49/1993 Sb. Závažným vybavením je pak urologický vyšetřovací stůl cystoskop (panendoskop), uroflowmetr, ultrasonograf s abdominálním snímačem a s vysokofrekvenčním snímačem k vyšetření skrůta, nástroje k odběru studené biopsie, extrakční kleště, sada kalibračních buží a dilatačních uretrálních cévek. Závažným vybavením je i transrektální snímač k ultrasonografu, bioptická pistole, urodynamická aparatura, pokud punkce prostaty a invazivní urodynamické vyšetření není zajištěno v jiném urologickém zařízení. Centrifuga a mikroskop je požadován, pokud není dostupná biochemická laboratoř. **Návaznost komplementárních vyšetření** (biochemie, hematologie, mikrobiologická vyšetření, radiodiagnostika, nukleární medicína, patologie).

Urologické oddělení

Urologické oddělení o 40–60 lůžkách je ustaveno pro spád 300–500 000 obyvatel (12 lůžek na 100 000 obyvatel). Dle pokynů MZ ČR je požadováno stanovit personální zabezpečení na 30 lůžek.

1. **Personální zabezpečení na 30 urologických lůžek:** lékaři se specializovanou způsobilostí v oboru urologie a v přípravě podle vyhlášky 493/2005 Sb. Celkový počet lékařů 8 (minimál-

ně 3 se specializovanou způsobilostí) + 0,5 lékaře se specializovanou způsobilostí k zajištění ÚPS. Počet lékařů musí být dostatečný k zajištění trvalé 24hod. ÚPS pro obor urologie. Sestry (pro 30lůžkovou stanici, mimo operační sál): všeobecná zdravotní sestra 10; specializovaná sestra 2,33; ošetrovatelka 4; sanitárka 2,5.

2. **Věcné zabezpečení.** Samostatná lůžková část členěná do stanic podle velikosti oddělení. Ambulantní část (definována v požadavcích na urologickou ambulanci). Jednotka intenzivní péče (definována v požadavcích na jednotku intenzivní péče). Pooperační pokoj (recovery room) sloužící k monitoraci pacientů po výkonech, nevyžadující pobyt na lůžku intenzivní péče.
 - Operační sály, trvale dostupné v počtu minimálně 2 pro zabezpečení operativy (to je otevřené operativy), endoskopie horních a dolních cest močových a event. laparoskopických výkonů, vybavené dle platných norem. RTG C rameno dostupné na operačních sálech.
 - Přístrojové vybavení urologické: rigidní a flexibilní endoskopy (rigidní a flexibilní cystoskop, resektoskop, optický uretrotom, rigidní a flexibilní ureterskop, nefroskop), přístroje pro intrakorporální litotrypsi (ultrazvukový a balistický nebo holmium laser). Ultrasonograf s transabdominálním, transrektálním a small part vysokofrekvenčním snímačem s možností dopplerovského vyšetření a s bioptickou pistolí. Součástí oddělení je urodynamická laboratoř umožňující standardní a videourodynamické vyšetření. Fakultativní vybavení pro specializovaná centra: extrakorporální litotryptor, laparoskopické instrumentarium, vybavení pro endoskopii dětských pacientů, operační mikroskop, lupové brýle.
3. **Návaznost služeb**
 - a. Trvalá návaznost konziliárních služeb (ARO, interna, chirurgie, gynekologie, klinická onkologie a radioterapie, ATB středisko, hemodialýza, neurologie, oftalmologie, ORL).
 - b. Trvalá návaznost komplementárních vyšetření: biochemie, hematologie, mikrobiologická vyšetření, radiodiagnostika (včetně CT a angiografie, NMR-fakultativně), nukleární medicína, patologie.

Jednotka intenzivní péče – urologie

Je součástí urologického oddělení nebo centrální jednotky intenzivní péče pro chirurgické obory, v počtu 10–15 % lůžkové kapacity oddělení.

- Personální zabezpečení.** Lékaři se specializovanou způsobilostí v oboru urologie (a další specializace) podle vyhlášky 493/2005 Sb. Lékař se specializovanou způsobilostí 0,5 na stanici; lékař s odbornou způsobilostí a minimálně 2 roky praxe 0,2 na lůžko. Sestry: specializované sestry 1,0 na stanici, dále 1,4 na lůžko; ošetřovatelka 0,1 na lůžko. Pokud jsou lůžka na centrální jednotce intenzivní péče, je nutná trvalá dostupnost urologa konziliáře.
- Věcné zabezpečení.** Dle vyhlášky 493/2005 Sb. v závislosti na rozsahu poskytované intenzivní péče.
- Návaznost služeb:**
 - Trvalá návaznost konziliárních služeb (ARO, interna, chirurgie, gynekologie, klinická onkologie a radioterapie, ATB středisko, hemodialýza, neurologie, oftalmologie, ORL).
 - Trvalá návaznost komplementárních vyšetření: biochemie, hematologie, mikrobiologická vyšetření, radiodiagnostika (včetně CT a angiografie, NMR-fakultativně), nukleární medicína, patologie.

Jednotka jednodenní péče – urologie

Slouží k provádění výkonů jednodenní chirurgie v rámci odbornosti 706 – urologie a 707 – dětská urologie. Jednotka je součástí urologického zařízení nebo samostatné jednotky jednodenní péče.

V rámci jednodenní chirurgie mohou být prováděny výkony odbornosti 706 a 707 dle specifikace projednaných registračních listů výkonů v roce 2007.

- Personální zabezpečení.** Lékaři se specializovanou způsobilostí podle vyhlášky 493/2005 Sb. po dobu provozu jednotky. Lékař se specializovanou způsobilostí – 0,2 na lůžko. Sestry: specializovaná sestra 0,5 na stanici, všeobecná sestra 0,15 na lůžko.
- Pokud jsou lůžka na centrální jednotce jednodenní péče, je nutná dostupnost urologa konziliáře po dobu provozu jednotky.**
- Věcné zabezpečení.** EKG monitor, pulzní oxymetr, defibrilátor, odsávačka.

- Návaznost služeb.** Možnost okamžitého převozu pacienta na standardní urologické oddělení či jednotku intenzivní péče urologického oddělení. Návaznost konziliárních oddělení (ARO, interna, chirurgie) po dobu provozu jednotky. Návaznost komplementárních vyšetření: biochemie, hematologie, radiodiagnostika, patologie.

Vybavení dětských urologických pracovišť (ambulantní, lůžkové, JIP)

Ambulantní pracoviště dětské urologie (poradna)

- Personální zabezpečení:** alespoň 1 lékař se specializovanou způsobilostí v dětské urologii (L3), 1 specializovaná sestra.
- Věcné vybavení** dětské urologické ambulance by mělo zahrnovat:
 - základní vybavení** určené ČLK,
 - musí být též zajištěn ultrasonograf s abdominálním snímačem a s vysokofrekvenčním snímačem k vyšetření skráta, s možností vyšetření dopplerovským modulem, dále uroflowmetr. Musí být zajištěna možnost biochemického a mikrobiologického vyšetření, základní rtg vyšetření.

Dětská urologická poradna je obvykle součástí centra dětské urologie, které pro ambulantní pracoviště zajišťuje specializovanou endoskopickou, rtg a urodynamickou diagnostiku, a dále některé menší ambulantní výkony.

Lůžková pracoviště

Dětské urologické oddělení je součástí sítě centralizovaných dětských urologických pracovišť zajišťujících služby pro více krajů. Je obvykle součástí centrálního urologického pracoviště či centrálního pracoviště dětské chirurgie o minimálně 10 lůžkách (větší centra 15 lůžek), je ustaveno pro spád minimálně 1 000 000 obyvatel (větší centra pro spád 1 500 000 obyvatel) (minimálně 1 lůžko na 100 000 obyvatel).

- Personální zabezpečení.** Lékaři: alespoň 1 lékař se specializovanou způsobilostí (L3) s úvazkem 1,0, u větších center alespoň 2 lékaři (L3). Dále alespoň jeden lékař v přípravě. Sestry: 2 specializované sestry, alespoň 5 pediatrických či všeobecných sester; 1 ošetřovatelka, 1 sanitárka.

- Věcné vybavení oddělení.** Kromě lůžkové části patří k lůžkovému oddělení operační a endoskopický sál s třídou čistoty dle normy, který musí být trvale dostupný a může být součástí centrálních operačních sálů. Sály musí být vybaveny příslušným operačním instrumentariem k zajištění mikrochirurgických výkonů, včetně operačního mikroskopu a lupových brýlí, dále endoskopickým instrumentariem pro celou věkovou škálu od novorozence po dospívajícího jedince (cystoskopy, ureterorenoskop, nefroskop, resektoskop, optický uretrotom).
- Oddělení musí být vybaveno rentgenologickým vyšetřovacím urologickým stolem a ultrasonografem s transabdominálním a small part vysokofrekvenčním snímačem s možností dopplerovského vyšetření – nebo je toto vybavení součástí radiodiagnostického oddělení nemocnice a je dostupné 24 hodin denně.
- K oddělení patří i urodynamická aparatura umožňující standardní a videourodynamické vyšetření.

Vybavení specializovaných center dětské urologie:

umožňuje specializovanou dětskou urologickou péči jako jsou laparoskopie, náročné rekonstrukce dolních močových cest, léčbu urolitiázy extrakorporální litotrypsií, endoskopickou léčbu dětské urolitiázy a metabolická vyšetření. Dále centra pro onkologické výkony dětské urologie (v součinnosti s dětskou onkologií).

Úsek intermediární péče (dětský JIP nižšího stupně)

Personál: sestry: alespoň jedna SZP ARIP, dále 1,4 SZP/lůžko, ošetřovatelka 0,1/lůžko, lékaři: vedoucí lékař (L3) 0,5/stanici + 0,2 lékař s praxí alespoň 2 roky/1 lůžko.

Personální a přístrojové vybavení odpovídá požadavkům daným vyhláškami MZ ČR částka 10/1997 Sb. a Sazebníku výkonů s bodovými hodnotami odpovídající nynějším kódům výkonu 00068.

prof. MUDr. Tomáš Hanuš, DrSc.
Urologická klinika 1. LF UK
Ke Karlovu 6, 128 00 Praha 2
e-mail: tomas.hanus@lf1.cuni.cz